

La

Estadua de
Colón

Milla

LA ESTATUA DE COLON

MONOLECH IDEAL, EN VERS

original de

Lluís Millà

BARCELONA

Imprempta de F. Badia, Dou, 14

1901

PERSONATJE

COLON, estatua dalt del monument

Es propietat del autor.

La galería Molas y Casas (Hospital, 12 y 14, Barcelona),
es l' autorisada pe 'l cobro dels drets de representació.

L' autor se reserva tots els drets que la ley li concedeix.

Acte únic

Es de nit.

Entre la fosca se dibuixa la silueta d' en Colón desde la bola que té als seus peus. El resto del monument se pert de vista en la part baixa de l' escena, que tota es espay.

Un raig de lluna obra forat entre 'ls nuvols é ilumina tota la estatua que 's presenta d' esquena al públich ab el bras estirat y ab tots sos detalls d' ornamentació.

(Pausa.)

De mica en mica la estatua 's gira de cara 'l públich: ab el bras esquer ajuda á baixar el bras dret: respira ab forsa, estira las camas enrampadas, se desensupeix del cos, se frega els ulls, badalla fentse creus á la boca, s' assenta en son propi pedestal y per fi exclama ab veu de metall:

—Gracias á Deu que per fi
puch reposá una miqueta
fent petar la xarradeta
sense que m puga senti
cap indiscret terrenal
dels que, ab provas de valor,
y valguts del *ascensor*
pujan serios aquí dalt:
arriban fins als meus peus
com héroes de gran hassanya,
y ab cara la més estranya
y ab espantadissas veus,
ponderan la elevació
en que 's troban, y fins creuhen
que d' Africa se veuhen

las costas ¡quína ilusió!

(*Posantse la mà á l' orella.*)

Ja no sento cap tramvia
que per sota meu brunzent
y atropellant á la gent
me molestan tot el día.
Ja no sento 'ls xarlatans
que venen thés y pastillas
y elixirs de las Antillas,
y que, ab quatre jochs de mans
encantan vora 'l seu cotxe
al foraster badoquera
que 's troba sense cartera,
sense cadena y rellotje.
Ja no sento el del *cacao*.
El de la cindria y la poma.
¡Al bon caramelo de goma!
¡Helao, helao, mantecao!
Ja no sento 'l crit subtat
que 'l cervell me te ferit
de:—*La lótri de Madrid.*
El Ciero, Publicidad.
Tots els crits, tot el remor
que pe 'l día m don mareig,
ha finit, sols el brandeig
se sent dels barcos del port.
Algún xiulet que 's senyal
entre 'ls nyébits, també sento:
pero, vaja, m' acontento:
aquets no miran á dalt.
Prou feyna tenen que 'ls *ceras*
no 'ls hi *busquinyin* rahons,
y 'ls deixin entre 'ls taulons
per la nit *maia trinxeras*.
Tot lo que dich, desde aquí
de peu dret al monument
ho contemplo clarament
tarde, vespre y dematí.

La elevada posició
que jo ocupo ab peu segú,
fa que puga, com ningú,
refinar la observació
de mil cosas, que, en vritat,
no son re á primera vista,
pero forman ll rga llista
en nostre comtal ciutat.
Barcelona dorm tranquila.
Dorm, sí, relativament:
que 'l seu dormí es diferent
al d' una petita vila
En un poble, 'ls habitants
roncan tots á la vegada
descansant de la jornada
qu' han fet ab fatichs prou grans.
A ciutat, tot al revés:
qui més qui menos aquí
l' hora per aná á dormí,
son las dugas ó las tres.
Fins las tres jo 'm desespero.
No puch ni gratarme 'l nas
y molt menos baixá 'l bras
dalt d' aquet gran candelero
voltejat per vuyt lleons,
que, ab estudiadas posturas,
per espantar criaturas
es per l' únich que son bons.
¡Ditxosos lleons! talment
del modo qu' están posats,
quatre drets, quatre sentats,
¿saben que diuhen la gent,
y no 'ls hi falta rahó?
Donchs diuhen, (molts cops ho sento)
que jo en mitj d' ells represento
el paper de domadó.
També he sentit dir, que quan
se cansan els qu' están drets
s' ajeuhen tots satisfets

y ab els altres van cambiant.
Si aixó es vritat, no seré
jo qui delati la feta,
perque no soch espieta:
jo no més puch dirlis, que
de l' any de las tres carbassas
(mil vuyt cents vuytanta vuyt),
se pot dir que aquí estich cuyt
sense adelantar tres passas.
Sério com municipal,
ab pedassos al vestit
y fins algún descusit;
de desde 'l punt que aquí dalt
van enlayrarme. que no
he baixat ni sols un día
per passeijarme en tramvía
ab tota satisfacció
Tot lo més que faig de nit,
quan estich del tot segú
que no 'm pot veurer ningú,
es donar descans al dit.

(*El dit índice de la mà dreta.*)

Aquet dit, descomunal,
aquet dit que á molts fa pó
pensantse qu es un canó
ó quan menos un parpal.
Aquet dit, que res demostra:
aquet dit, que 'n hora mala
avuy per avuy senyala
una terra que no es nostra.

(*Mirant cap á baix.*)

¡No poguer baixar d' aquí
es lo que á mí m desespera!
Sort que tinch la fiamblera
y 'l patriconet de ví
amagat en un recó

de la *bola*, sota 'l peu,
y á la nit, quan ningú 'm veu,
com ara, faig *ressopó*.

(*Treu fiambreira y porró de sota la bola.*)

Ah, que 's pensaban ¡carat!
¿que jo passaba la vida
com una estatua ensopida
ab el dit encarcerat?
Poch me lluhiría 'l pel
si en tant en tant no podía
alsá 'l porró ab alegría.
No 's viu del ayre del cel.

(*Beu.*)

No 's pensin ara que jo
siga lo que 's diu un golafre
dels que menjan com un cafre
y están sempre ab defalió.
Soch de bon acontentá
jo ab la *manduca*: tan sols
ab un parell de bunyols
d' arengada ó bacallá,
ó be un trosset de badella,
ó be un tall de llus fregit
ó una cuixa de cabrit,
ó... (tot menos escudella)
quedo del tot satisfet.
La meva satisfacció
es tení ben plé 'l porró...
¡M' agrada beure á galet!

(*Menja y beu.*)

Ab el porró en'ayre, llenso
al olvit els desenganys,
els disgustos, els afanys
de quan ma vida comenso
oferint per tot arreu,

á cambi d' un grapat d' or,
un nou món, iumens tresor
que ningú realitat creu.

(*Posantse sério de mica en mica.*)

¡América! Vaya un cas.
¡Colombia! frase irrisoria.
Recordant aquesta historia
de vergonya arronso 'l bras.

(*Fent lo que diu.*)

Amaguém la fiambrrera,
perque ara parlo formal,
y no vuy que per tabal
me prenguin de cap manera.
¡Jo soch qui soch! De moment
puch fer broma, si senyó:
pero segons com, soch jo
una estatua consecuent.
Se 'm posa carn de gallina,
ó més ben dit, el verdet
del metall me cau desfet,
sempre que l meu cap barrina
lo que 'm varen fer patí
inferintme insults y agravis,
tractantme de boig els *sabis*,
quan vareig aná a oferí
un nou món á nostre Espanya.
Un nou món, que, en teoria
ma ciencia reconeixía.
¡La ciencia! que may enganya.
Jo la volta de la terra
buscava formant rodona,
y 'm faltaba una part bona
qu' era la que 'm daba guerra.
Jo veyá 'ls barcos marxar,
y, allunyantse, sa figura,
primer que l' arboladura

el casco 's menjava 'l mar.
—La terra es rodona,—deya.
Aixó es la proba ben certa:
es el primer crit d' alerta
que acredita ma taleya.
¡Inútil! La tradició
ab fantástich concebir,
me venía á desmentir
las probas que daba jo.
Era idea popular
que 'l barco que s' allunyaba
el dimoni l'enfonsaba
en la inmensitat del mar. (1)
Prou recorria nacions
buscant protecció, ningú
creya prudent ni oportú
secundar mas intencions.
¡Els sabis de Salamanca,
me 'n van fer passar d' afanys!
Més jo ab tots els desenganys,
ab mirada noble y franca
avant sempre contra 'l bando
dels enemichs treballava
fins que protecció 'm donava
la Isabel del Rey Fernando.
La Católica Isabel,
ferma, despreciant tramoyas
oferí totas sas joyas
sens cap mica de recel,
per fletar tres carabelas:
la Pinta, la Niña y Santa
María, que, d' almiranta
á la fi va aixecar velas.
Del port de Palos, el día
3 d' Agost (2) ja mar endins

(1) Creencia popular de la época.

(2) Any 1492.

en busca de nous confins,
surtí la Santa María.
Per no inspirá repugnancia
á la gent que tripulaba,
jo en vritat aminoraba
la respectable distancia
que ja tenía marcada
en mos estudis precisos,
donchs preveya 'ls compromisos
propis de la gran jornada.
No m' equivocaba en ré.
Al marxar, crits d' alegría...
Mes després, ¡com decandía
de la meva gent l' alé!...
Perdudas de nostra vista
las costas de Portugal,
el discontent general
anava augmentant de llista.
—Torném enrera, torném.—
Deya la gent espantada.
Mes jo ab ma idea aferrada,
deya:—Avansém, avansém.
Y avansabam; sondejaban,
no es trobava fondo, y,
altra volta contra mí
els descontents s' encaraban.
Lo que á bordo vaig passar
es molt llarga relació...
Tota la tripulació
un día 's va sublevar.
Y, tres días ab tal guerra
per plasso varen donarme
ab promesa de matarme
si al cap d' ells no 's veyá terra.
¡Quinas angunias! ¡quins trulls!
Escudrinyant l' horitzó
escusat es dir que nó
vaig tancá en tres nits els ulls.

¡Terral! el vigía cridá al fi
del tercer día al final:
y aquells que 'm volían mal
als meus peus se van rendí.
No hi havia d'opte, nó:
del 12 d' Octubre 'l día
un nou món se descubría
á tota llum y ab rahó.

(Pausa.)

De tornada á Barcelona,
no va quedar p'is ningú
que no 'm fes el *rendibú*
ovacionant ma persona.
Tot varen ser alegrías.
Mes la envejosa sed d' or
que al home maleja 'l cor,
inventá mil traidorías.
Quatre viatjes vareig fer
al nou món, ab moltes penas:
agarrotat ab cadenas
tornant al viatge tercer. (1)
Tanta angunia y tant tropell
no vaig poguer soportar:
vaig morir-me, (2) y vaig deixar
ma gloria feta un farcell.
Un cop mort. tot han sigut
historias y comparansas,
agrahiments y alabansas...
que no tornan la salut.
La humanitat es així
de viu, en la creu t' enclava,
y de mort tothom t' alaba

(1) Al tercer de sos viatjes, Colon, acusat de traidor, fou presentat als Reys Católics fortament encadenat.

(2) Morí Colon á Valladolid el 15 de Maig de 1506. Als 59 anys d' edad.

mal sigas un assessí.

(*Cambiant de tó.*)

Peró ¡calla! ¡estich veyent,
qu' ara 'ls esplico una historia
que tothom sab de memoria,
més ó menos diferent!
Si vaig morí ab desespero
del' hom que 's veu despreciat,
en cambi m' han instalat
dalt de tot del candelero.
Un candelero lluhit
de tothom admiració
es el meu ¿vritat? Però...
Avuy hi estich al neguit.
Hi estich al neguit, porque
aixó de senyalá encara
un país perdut, m' esbara...
Trobo qu' es fe un mal papé.
Jo no sé porque m' afano
ab el bras estar aixís,
senyalant al fi un país
qu' es talment país de bano.
De bano dich, porque aná
á l' América avuy día
resulta una tontería:
en *va-no* hi va aquell que hi vá.
Abans, sí: abans podías
fer fortuna: t' embarcabas,
y al poch temps que hi arribavas,
segurament t' enriquías.
Ara ja es vulgaritat
aná y tornar sens mareig
com qui ve de dá un passeig
ab tota tranquil·tat.
Pues l' América en rigor
está avuy tan explotada
que, aquells que se l' han quedada

creyeu que 'ns han fet favor.

(*Torna á treure 'l porró y beu un trago.*)

¡Qué miro! Ja 's fa de día!
Ja apunta 'l sol per Orient.
Ja sento remor de gent.
Aviat l' *algarobia*
propia de la gran ciutat
que enfeynada sempre viu,
fará que deixi 'l seu niu
fins l' aucell endormiscat.
De la comtal Barcelona
el gandul ha de fugir,
perque no l deixa dormir
la campana que tochs dona;
tochs que son justa senyal
per el deligent feyner,
de que l' espera l taller
per començar son jornal.
Jo, desde aquí tot ho veig.
Soch *Diablo Cojuelo* nou.
Ab un cop d ull ne tinch prou.
Domino tot el safreig...
(*vamos*, el mar) y fins dalt
del Tibidabo tinch vista
per passar bona revista
de tota la capital.
Tot ho veig, pero també
que 'm veuhen á mí es vritat:
per lo tant, prou he parlat,
y, fem d' estatua 'l papé.

(*Aixecantse.*)

Encara que cap profit
el meu bras dongui avuy día,
preném be la punteria
de l' America, ab el dit.

*(Alsant el bras y entreguardant l' Amèrica
tot adoptant la posició propia.)*

Fins demà que tornaré
ab tota satisfacció
á fe un altre ressopó,
bellugarme no podré.

(Tot girantse.)

Totas las cosas del món
tenen ribets d' humorada:
dispensim donchs la xarrada
de **La Estatua de Colón.**

PROU

Colecció de monólechs d' en Lluís Millá

- 1 Las penas d' un casat.
- 2 En Nofre Llonsa.
- 3 No val á badá.
- 4 Lo primer fill.
- 5 Solter, casat y viudo.
- 6 Mal de caixal, (premiat.)
- 7 Un sopar de duro.
- 8 La Fiera malvada.
- 9 Lo meu barber.
10. Lo xicot del carboner.
- 11 ¡La sogra!
- 12 Cinch minuts tart.
- 13 La estatua de Colón.

PROXIMAMENT

- 14 La Castanyera.

SÈGUIRAN

¡Ay, sí! Tant bona dona qu' era y 's
va morí.

Municipal de punt.

Monólechs curts.

D. Jaume 'l «Conquistador.»

Un drama d' Echegaray.

El joch del burro.

Y altres més, fins á formar un tomo de regulars dimen-
sions.

